

Nr 552

Av herr **Bohman m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 112, angående ändrade riktlinjer för den statliga exportkreditgarantiverksamheten m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 112 till årets riksdag har föreslagits ändrade riktlinjer för den statliga exportkreditgarantiverksamheten i syfte att effektivisera garantiformerna och förstärka garantiskyddet. Förslaget är i allt väsentligt väl underbyggt och utformat i såväl materiellt som formellt avseende. Endast i fråga om garanti mot förlust på grund av lagerhållning i utlandet samt garanti till stöd för finansiering av sådan lagerhållning synes förslaget icke helt tillgodose det behov av stödåtgärder, som utbildats särskilt under de senaste åren.

I rådande skärpta konkurrensläge på världsmarknaden möter den svenska exporten växande svårigheter, orsakade bl. a. av våra i förhållande till flertalet konkurrenter högre produktionskostnader. Den svenska industriens möjligheter att konkurrera genom kvalitet har minskat genom det allt intensivare utbudet av kvalitetsvaror även från våra stora medtävlare. Till de åtgärder som under sådana förhållanden kan vidtagas för att stärka konkurrensförmågan och exportansträngningarna hör en utbyggd lagerhållning utomlands. Sådana lager möjliggör väsentligt bättre service i form av kortare leveranstider samt snabbare och bättre ersättningsleveranser över huvud än om varorna måste levereras från lager i Sverige. Särskilt inom den just nu mest expansiva sektorn i svensk export, nämligen verkstadsindustrien — den ur sysselsättningssynpunkt mest betydelsefulla — gör sig tids- och servicemomentet alltmer gällande. Så t. ex. krävs ofta av den exporterande maskin- och bilindustrien, att den skall erbjuda reservdelar ur lager på platsen. På den framväxande gemensamma europeiska marknaden och på den anspråksfulla nordamerikanska marknaden spelar sådana snabba leveranser från på ort och ställe upplagda lager en allt viktigare roll. Dylik lageruppläggning ställer emellertid betydande krav på företagets likviditet, som särskilt då det gäller den mindre och medelstora företagsamheten kan vara svåra att tillgodose utan det stöd som skulle kunna lämnas genom förmedling av exportkreditnämnden.

Departementschefen har i propositionen icke helt avvisat de nämnda båda garantiformerna. Beträffande garanti för lagerförluster — en form som han icke finner »särskilt ändamålsenlig» — kan man dock, anför

departementschefen, icke bortse ifrån att upprättande av lager utomlands ur kommersiella synpunkter »kan vara värdefullt eller ibland rent av nödvändigt». Eftersom de med en sådan lageruppläggning förenade riskerna icke alltid kan bäras av lagerhållaren själv eller täckas genom sedvanliga försäkringar, bör, anser departementschefen, garantiformen bibehållas. Den bör dock icke, menar han, ingå i den normala garantiverksamheten utan endast komma till användning för särskilda fall eller i särskilda lägen och efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, som då har att utfärda närmare direktiv för berörda garantigivning. Icke heller den finansieringsunderlättande exportkreditgarantien anser han böra ingå i den normala garantiverksamheten. Möjligheten att genom sådana garantier stimulera exporten bör emellertid hållas öppen. Ifrågavarande garantier bör — i likhet med garanti för lagerförluster — kunna komma till användning i särskilda lägen efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, som förutsättes ha befogenhet att meddela nämnden närmare anvisningar rörande stödet.

Enligt vår mening är en sådan lösning av frågan om stöd för lagerhållningen utomlands icke tillfredsställande. Den i propositionen föreslagna ändrade utformningen av exportkreditgarantisystemet i dess helhet åsyftar en smidigare, efter de från tid till annan växlande förhållandena anpassad kreditgivning, som kan bedrivas oberoende av från riksdagens sida vid olika tillfällen meddelade detaljerade anvisningar. Enligt den i propositionen föreslagna ordningen skulle — förutom den finansiella ramen för verksamheten — sådana frågor vara underkastade riksdagens prövning som vilka slag av krediter som kan omfattas av garantier, den huvudsakliga omfattningen av risktäckningsområdet samt den högsta tillåtna garanti-procenten. En dylik ordning — som enligt vår mening är ändamålsenlig — borde emellertid förutsätta, att riksdagen uttalade sig för att *alla* de kreditgarantiformer som i princip och med hänsyn till behovet kan komma i fråga hänförs till den *normala* garantigivningen och icke göres beroende av från Kungl. Maj:t från fall till fall eller genom särskilda anvisningar lämnade bemyndiganden. Såsom ovan framhållits, är konjunkturläget för närvarande sådant, att det redan nu kan anses föreligga ett generellt behov av garanti mot såväl förlust på grund av lagerhållning i utlandet som till stöd för finansiering av sådan lagerhållning. Även om det kan förutsättas, att Kungl. Maj:t kommer att välvilligt och snabbt ta de initiativ, som kan bli behövliga, torde en dylik ordning i och för sig innebära en onödig administrativ omgång. För den svenska exportindustrien — och framför allt för de mindre och medelstora företagen — innebär det väsentliga fördelar att vid exportplaneringen äga vetskap om att sådana garantier kan erhållas och att icke vara beroende av framdeles utfärdade särskilda anvisningar eller beslut. Den i propositionen förordade lösningen är ägnad att skapa oklarhet om möjligheterna att få garantier och kan därmed föranleda svårigheter för exporten. Även om behovet av dylik lagerhållning är särskilt

framträdande på vissa marknader, är det ingenting som motsäger att den alltmer hårdnande konkurrensen kommer att framtvinga dylik lagerhållning mera generellt. Visserligen har de nuvarande möjligheterna att erhålla ifrågavarande garantier icke utnyttjats i någon nämnvärd utsträckning, men för de fall där garantier lämnats har de varit av nära nog avgörande betydelse. Och behovet av sådan garantigivning kommer med säkerhet att öka framdeles. Eftersom den föreslagna omläggningen av exportgarantiverksamheten har till syfte att bl. a. ge svenska exportörer samma stöd från det allmännas sida som konkurrenterna i utlandet, må erinras om att Storbritannien har ett väl utbyggt system med garantimöjligheter mot förlust på grund av lagerhållning och att finansieringsgarantier förekommer särskilt i Danmark.

Bland de hörda remissinstanserna har arbetsmarknadsstyrelsen och Jernkontoret uttalat sig för att exportkreditnämnden alltjämt bör ha kvar möjligheten att lämna garantier för lagerhållning utomlands. Landsorganisationen, Sveriges industriförbund, Svensk industriförening och Sveriges mekanförbund har uttalat, att finansieringsgarantien för dylik lagerhållning bör ingå i nämndens normala verksamhet.

De nuvarande reglerna möjliggör visserligen icke förbehållslös garantigivning för här berörda syfte. De ger dock vissa möjligheter till sådana garantier, vilka enligt förslaget nu skulle upphöra för så vitt icke Kungl. Maj:t utfärdar anvisningar av annan innebörd. Även om vi förutsätter, att en övergång till det nya systemet icke behöver innebära att redan beviljade tidsbegränsade finansieringsgarantier avvecklas utan en relativt lång övergångstid, synes dock själva övergången vara ägnad att medföra olägenheter. Det måste sägas strida mot tanken bakom det framlagda förslaget rörande den framtida exportgarantiverksamheten att — även om det allenaast är fråga om ett begränsat avsnitt — skärpa bestämmelserna. Att låta utbryta ifrågavarande garantiformer ur exportkreditnämndens normala verksamhet och göra den beroende av Kungl. Maj:ts särskilda bemyndiganden innebär enligt vår mening en sådan skärpning.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte uttala, att garanti mot förlust på grund av lagerhållning av svenska exportvaror utomlands samt garanti till stöd för finansiering av sådan lagerhållning bör ingå i exportkreditnämndens normala garantiverksamhet.

Stockholm den 14 april 1959

Gösta Bohman

Gösta Darlin

Ebbe Rydén

Johannes Antonsson